

ANDREI NEGURĂ ȘI TRANSPUNEREA EMOȚIILOR ÎN CULOARE

CZU: 75.071.1(478)

DOI: <https://doi.org/10.52673/18570461.22.3-66.17>Doctor habilitat în studiul artelor și culturologie **Liliana CONDRATICOVA**E-mail: condraticova.asm@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8735-3364>

Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Științe a Moldovei

ANDREI NEGURA AND TRANSPOSITION EMOTIONS IN COLOR

Summary. The present approach represents the vision of a historian on the evolution and development of decorative art in Moldova through the lens of the creation of Andrei Negură, an artist who asserted himself equally in painting and tapestry. He made a sensation at the beginning of his activity in the 1980s with the tapestries he exhibited, shaping a new attitude of society, driving his interest in this genre of decorative arts. His creation, deeply rooted in the aesthetics of traditional weaving, offers outstanding samples of modern art, products of original plastic and technological experiments. Thanks to him, for the first time tapestry began to be studied at the level of a higher education institution, he founded the Department of Textile Arts at the Academy of Music, Theater and Fine Arts, the "Tapestry" specialty. His last personal exhibition, *Revelations in Color*, at the "Constantin Brâncuși" Exhibition Center in Chisinau, presents him in the fullness of his talent as an author of parietal tapestry, three-dimensional tapestry, easel and applicative graphics, oil painting and tempera painting. Through his complex creation, A. Negură made a significant contribution to the valorization of the national cultural heritage.

Keywords: plastic artist, decorative art, exhibition, emotion, phenomenon, tapestry, cultural heritage, creation.

Rezumat. Demersul de față reprezintă viziunea unui istoric asupra evoluției și dezvoltării artei decorative din Moldova prin prisma creației lui Andrei Negură, artist care s-a afirmat în egală măsură în pictură și în tapiserie. A făcut senzație la începutul activității sale în anii 1980 cu tapiseriile pe care le expunea, modelând o nouă atitudine și percepție a societății, impulsivându-i interesul pentru acest gen al artelor decorative. Creația sa, profund împlântată în estetica țesutului tradițional, oferă mostre remarcabile de artă modernă, produse ale unor experimente plastice și tehnologice originale. Datorită lui, pentru prima dată tapiseria a început să fie studiată la nivel de instituție de învățământ superior, el fondând Catedră de arte textile la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, specialitatea „Tapiserie”. Ultima sa expoziție personală, *Revelații în culoare*, la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” din Chișinău, îl prezintă în plinitudinea talentului său de autor de tapiserie parietală, tapiserie tridimensională, grafică de șevalet și cea aplicativă, pictură în ulei și pictură în tempera. Prin creația sa complexă, A. Negură a adus o contribuție semnificativă la valorificarea patrimoniului cultural național.

Cuvinte-cheie: artist plastic, artă decorativă, expoziție, emoție, fenomen, tapiserie, patrimoniu cultural, creație.

Un succint CV al creatorului Andrei Negură punctează că el s-a născut la 16 august 1956 în satul Echimăuți, Rezina. După absolvirea școlii medii, studiază la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău (1971–1975), la Academia de Textile din Moscova (1978–1980), Academia de Arte Decorative din Budapesta, Ungaria (1980–1985). Anume în perioada studiilor la Budapesta a valorificat și s-a făcut remarcat printr-o tehnică mixtă pe care o explorează în continuare cu succes în creația sa.

A debutat cu tapiserie în cadrul Salonului de Primăvară la Muzeul Național de Artă al Moldovei (MNAM) (1980). A fost profesor la Școala de Arte Plastice pentru Copii din Rezina; pictor etnograf la Asociația de Meșteșuguri Populare „Artizana” din Chișinău; fondator și șef al Catedrei de arte textile la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (AMTAR), specialitatea „Tapiserie”. Astfel, datorită lui, din 1986, pentru prima dată tapiseria a început să fie studiată la nivel de instituție de învățământ superior, la AMTAR

Geneza, tapiserie volumetrică, 1986, lână, tehnica mixtă, 162 × 200 cm.

fiind pregătiți specialiști calificați în domeniul artelor decorative pe filiera artelor textile.

În primii ani tumultuoși după declararea independenței, a fost președinte al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova (1992–1993). Lucrările sale se află în colecții publice și private din țară și de peste hotare (România, Belgia, Anglia, Franța, Grecia, Israel, SUA, Ungaria) [1]. Pentru aportul său substanțial în artele plastice i s-au acordat numeroase distincții, cele mai recente fiind Marele Premiu al Expoziției-concurs consacrate Zilei Naționale a Culturii (2021), Medalia „Mihai Grecu” și Diploma de Merit ale Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (2022) [2], titlul onorific de „Maestru în Artă” [3].

La sfârșit de septembrie 2022, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” din Chișinău a devenit inima culorilor exuberante de toamnă, a emoțiilor vibrante și a unor revelații sentimentale intense datorită maestrului Andrei Negură, care și-a desfășurat aici expoziția personală de pictură și tapiserie [4]. Deși

La morișca cea de jos, tapiserie, 1986, lână, tehnică mixtă, 190 × 106 cm.

este participant permanent al expozițiilor naționale și internaționale, personale sau în grup, această expoziție pare să fi atins cote maxime al îndemnului său de a percepe arta ca o re/descoperire, ca un imbold de înțelegere și gestionare a propriilor emoții.

Uimitoarele *Revelații în culoare* (acesta fiind genericul expoziției) dezvăluie noi fațete ale creației sale prin asocierea emoției și simbolului. Autorul s-a manifestat ca un desăvârșit comunicator pentru admiratorul rafinat prin enigmele încifrate ale artei plastice și textile, în care a excelat devenind o notorietate apreciată în țară și peste hotare, fapt remarcat în cadrul vernisajului de criticul de artă dr. Constantin Spînu, m. c. Ion Hadârcă și compozitorul Constantin Rusnac, *doctor honoris causa* al AȘM.

Anume această abundență de culori îmbelșugate de toamnă l-a provocat pe scriitorul Emilian Galai-cu-Păun să parafrazeze celebrul vers arghegian: „Nicio-dată toamna nu fu mai... de aur! ...și asta grație artistului plastic Andrei Negură” [5]. Cu toată sinceritatea și

Cântec plaiului natal, tapiserie, 1988, lână, tehnică mixtă, 262 × 198 cm (din colecția MNAM).

Motiv etern, tapiserie, 1988, lână, tehnică mixtă, 262 × 198 cm (din colecția MNAM).

Limba noastră, tapiserie, 1987, lână, 300 × 250 cm
(din colecția MNAM).

fidelitatea iminentă unui creator autentic, „Poetul culorii” Andrei Negură – după cum l-a numit maestrul Ion Hadârcă –, ne-a direcționat prin limbajul specific de o deosebită plasticitate, printr-un mesaj pitoresc de a ne opri din galopada setată tot de noi la o viteză maximă spre a contempla frumusețea din jurul nostru, întrucât doar în artă putem găsi consolare, speranță și fericire. A cucerit spațiul cultural european prin lucrările sale și poate fi un model demn de urmat pentru integrarea Republicii Moldova în marea familie europeană, întrucât Andrei Negură este un experimentat și fericit în acest sens. „Un artist al întregii Europe”, avea să remarce criticul de artă Vlad Bulat [6].

Despre plasticianul Andrei Negură s-a scris mult și evocator, asupra creației sale multidimensionale oprindu-se mai mulți critici de artă în cercetările sale cu referire la evoluția artei plastice din Republica Moldova. În opinia criticului de artă, dr. Constantin Spînu, „activitatea artistică a plasticianului Andrei Negură a evoluat pe parcursul a trei etape de creație,

în care acesta a experimentat constant cu imaginea, creând opere memorabile în diverse domenii precum tapiseria parietală, tapiseria tridimensională, grafica de șevalet și cea aplicativă, pictura în ulei și pictura în tempera”. Andrei Negură este cel care a realizat numeroase experimente plastice și tehnologice, iar prin tapiseria sa valorifică estetica țesutului tradițional, îmbogățind „universul țesăturii tradiționale planimetrice cu forme țesute, modelate, inserate și predestinate să evolueze reliefat în spațiul realității cotidiene”, a precizat C. Spînu [7].

Alături de alți plasticieni basarabeni, Andrei Negură s-a remarcat în anii 1980–1990, când tapiseria națională a evoluat spre un limbaj plastic formal, deseori abstract, bazat pe raporturi tonale și cromatice. Dr. Ana Smac subliniază că artiștii plastici „valorifică tradițiile în compoziții formale și tonale, în special camerele, sintetizând esențe simbolice din seva culturii naționale; experimentează tapiseria abstractă, bazată pe contraste sau stilizări individuale de stil” [8]. Maestrul

Primavara, tapiserie, 1989, lână, tehnică mixtă,
133 × 197 cm.

Cetățî (miniobiecte textile), 1990, lână,
18 × 16 cm.

Crai Nou, tapiserie, 1988, din ciclul *Tapiserii*, lână, 200 × 330 cm.

a depășit în anii 1990 spațiul bidimensional și a ajuns la expansiune în spațiu, elaborând obiecte textile cu valoare de unicat, cea mai reprezentativă fiind seria *Cetăți* (1990–1995). Tapiseriile *Motiv etern* (1988), *Meșterul Manole* (2000), *Binecuvântare* (2000) ș. a., de format sporit, cu pronunțate expresii monumentale, sunt centrate și ele pe moștenirea artistică a tradițiilor, acest compartiment fundamental al patrimoniului cultural.

Lucrarea *Limba Noastră* (1987), cu celebrele versuri ale lui Mateevici țesute în ea, accentuează filiera identitară, una esențială pentru Andrei Negură. Iar prin particularitățile de țesere se asociază cu tradiția universală a goblenului european. Creația sa se percepe astfel ca una atemporală: lucrările *Motiv etern* (1988), *Omagiu* (1987), *Procesiune* (1998), *Interferențe* (2020) meditează, în mod special, „despre noi și valorile noastre” cu ajutorul artei, contribuie la descoperirea propriilor emoții și la modul în care le gestionăm.

Arta decorativă din ultimele trei decenii se caracterizează, după cum remarcă dr. Natalia Procop [9]

prin diversitate stilistică, libertate în alegerea temelor, tendința spre experiment și tehnici noi. Andrei Negură „propunea chiar de la debut o nouă viziune asupra felului de a concepe suprafețele țesute, de a structura compoziția unui spațiu – în care fibra colorată funcționa pe post de tușă, ritm, volum”. „[...] avea în atelier un *război de țesut* vertical ca cele pe care le mai poți vedea prin muzee, cărți sau în fundături de lume, unde meșteșugul țesutului a rămas ca o inerție...” ne dezvăluie criticul de artă Vladimir Bulat [10].

De mare ajutor în formarea sa ca artist a fost activitatea lui Andrei Negură la Asociația Meșteșugurilor Artistice Populare „Artizana”. De menționat că în atelierele specializate de aici se produceau un șir de piese decorative: articole din textile, piese vestimentare, articole croșetate, broderie artistică. Pentru a asigura continuitate tradițiilor meșteșugărești, administrația fabricii a inițiat câteva expediții etnografice în teritoriu, documentând piese care ulterior au fost multiplicat în serie și promovate prin intermediul producției centralizate [11].

Mărțișor, tapiserie, 1988, lână, 220 × 155 × 10 cm.

Balada lunii, tapiserie, 1998, lână, 220 × 130 cm (din colecția MNAM).

Dimineața, tapiserie, 1990, lână, tehnică mixtă, 280 × 2000 cm (din colecția MNAM).

Materialele de arhivă ale întreprinderii dezvăluie că grupul de lucru era format din specialiști încadrați la Asociația „Artizana”, inclusiv pictori de specialitate, printre aceștia numărându-se Andrei Negură, care a lucrat aici în anii 1985–1988 în calitate de pictor pe arte textile. Menționăm că echipele de experți plecau organizat în localitățile din nordul, sudul și centrul republicii. În zona de nord au fost studiate colecțiile din raioanele Briceni, Dondușeni, Ocnița și Edineț, precum și sălile expoziționale din satul Burlănești, raionul Edineț, care au găzduit lucrările artizanilor din cele patru raioane nominalizate, și anume: covoare și costume naționale, păpuși îmbrăcate în haine naționale, țesături lucrate de meșteri populari din localitățile din nordul țării. Materialul ilustrativ bogat colectat a fost ulterior folosit la elaborarea unor noi modele de broderii artistice, cămăși femeiești (ie) și bărbătești lucrate în stil național, fote, covoare naționale, prosoape, alte piese textile [12]. În consecință, constatăm că Andrei Negură a adus o contribuție importantă la repertorierea, valorizarea și promo-

varea patrimoniului cultural al Republicii Moldova, punând accent pe cercetarea țesăturilor tradiționale și valorificarea lor prin implementarea în tapiseria artistică. Aceste expediții i-au fost și niște lecții din care a învățat izvoadele desăvârșirii.

Un „răsfățat” al criticilor de artă, care-i examinează scrupulos fiecare etapă din activitatea profesională, fiecare prezență a sa în expoziții, Andrei Negură le dă mereu prilej de reflecții experților în materie de arte plastice, fiind un perpetuu generator de expresii estetice și mesaje umaniste. Pare a se adresa fiecăruia dintre noi, a scoate din adâncimile conștientului nostru emoții și sentimente, motivații de a trăi și a crea intens, de a ne conecta, prin lumea universală a artei, la esența noastră umană. Contemporanul care ne-a marcat prezența în timp, Andrei Negură a devenit o călăuză în arta tapiseriei și în arta plastică. Deși la ultimul său vernisaj s-au făcut aluzii că ar fi o oră a bilanțurilor, credem că în cazul acestei expoziții e vorba de un moment de respiro nu pentru artist, ci pentru noi, privitorii, rămași în așteptarea unor noi creații ale sale de excepție.

Colind, tapiserie, 1998–2000, lână, 360 × 250 cm (din colecția MNAM).

Cetate, tapiserie, 2002, lână, 150 × 140 cm.

Motiv solar, tapiserie, 2021, lână, tehnică mixtă, 110 × 118 cm.

BIBLIOGRAFIE

1. Parlamentul găzduiește o expoziție de artă plastică contemporană cu tematică pascală. [online] <https://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/7170/language/ru-RU/Default.aspx> Andrei Negură. <https://www.negura.eu/cv/>; <https://www.arta.md/ro/member/negura>; <http://www.arta.neonet.md/artadecorativa/anegura/>; <https://artinfinit.md/cgblog/791/64/La-mul-i-ani-Andrei-Negura/>; <https://ogaleriedearta.ro/andrei-negura>; <https://enciclopedia.asm.md/?p=6308> (consultat: 20.09.2022).
2. Președinta Maia Sandu, de Ziua Națională a Culturii: „Fără cultură și educație nu există prosperitate. Nu există toleranță, empatie și coeziune socială”. [online] <https://presedinte.md/rom/presa/presedinta-maia-sandu-de-ziua-nationala-a-culturii-fara-cultura-si-educatie-nu-exista-prosperitate-nu-exista-toleranta-empatie-si-coeziune-sociala> (consultat: 02.09.2022).
3. Artistul plastic Andrei Negură și-a vernisat lucrările la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”. [online] <https://www.moldpres.md/news/2022/09/22/22007162>; <https://www.arta.md/ro/events/andrei-negura-revelatii-in-culoare> (consultat: 30.09.2022).
4. Galaicu-Păun Emilian. Niciodată toamna nu fu mai... de aur! [online] <https://moldova.europalibera.org/a/niciodat%C4%83-toamna-nu-fu-mai-de-aur-/32048103.html> (consultat 30.09.2022).
5. Artistul plastic Andrei Negură a inaugurat o expoziție de pictură și tapiserie. [online] <https://trm.md/ro/cultura/artistul-plastic-andrei-negura-a-inaugurat-o-expoziție-de-pictura-si-tapiserie> (consultat 30.09.2022).
6. Spînu Constantin. Etape și opțiuni artistice în opera plasticianului Andrei Negură, în: *Limba Română*, 2021, nr. 2(262), pp. 316-320.
7. Simac Ana. Tapiseria contemporană din Republica Moldova (Evoluția tapiseriei contemporane din Republica Moldova în anii 1960–2000), Chișinău: Știința, 2001. 160 p.; Simac Ana. Evoluția școlii naționale de tapiserie din Chișinău, în: „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”, conferința științifică internațională (2022; Chișinău), ediția a VI-a. Editor Liliana Condraticova. Iași–Chișinău, 27-28 septembrie 2022. Supliment al revistei științifice „Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique” (Iași, România), vol. IV, pp. 38-52.
8. Procop Natalia. Tendințele evoluției artelor plastice din Republica Moldova, în: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*. Ediția 4, 28-29 septembrie 2021, Chișinău. Iași – Chișinău: 2021, pp. 91-100.
9. Bulat V. Andrei Negură. Cheia gramaticii pentru artele plastice, în: *Limba română*, nr. 11-12, anul XVIII, 2008, [online] <https://limbaromana.md/index.php?go=articol&n=66>; <https://gazetadechisinau.md/2022/10/17/simeze-negura-si-lucaci/> (consultat 29.08.2022).
10. Arhiva Asociației Meșteșugurilor Artistice Populare „Artizana”.
11. Condraticova L., Bujorean T., Cercașin M., Tocarciuc A., Pintilei E. Expedițiile etnografice și importanța lor în dezvoltarea artizanatului din RSS Moldovenească, în: *Akademos*, nr. 2, 2020, pp. 144-154.

NOTĂ. Studiu realizat în cadrul Programului de Stat „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii”.